ՃԱՌ

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ԶԱՏԻԿ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆԻ

24 Մայիս, 1933

Պարոն Նախարար եւ սիրելի Նախագահ
Գերապայծառ Սրբազան Հայրեր,
Պարոն Դեսպան,
Տիկիններ, Պարոններ,

Վարժարանիս գոյութենէն ի վեր առաջին անգամն է որ այսօր ան մեծ պատիւ ունի ընդունելու իր ճշմարիտ բարձրագոյն Գլուխը, Ազգային Կրթութեան Նախարարը։

Վարժարանս, ազգային իր կոչումով, զգաց թէ նախարարական այցելութեան այս պատիւը կը գերազանցէր իր Հաստատութեան շրջանակը ու գերակայութիւն մը ցոյց կու տար միւս հայ վարժարաններուն վրայ։ Ստուգիւ, իր գոյութենէն սկսեալ, Ֆրանսերէնի ուսուցումը միշտ տրուած է բոլոր հայ դպրոցներուն մէջ հայերէնի զուգընթաց։ Հակառակ պատմութեան բոլոր ելեւէջներուն, հակառակ քաղաքական եւ տնտեսական ճգնաժամերուն, հայ համայնքը ամէն տեղ, միշտ, վերապահած է զգալի դումար մը՝ հաւաքուած մեծ զոյժուարութեամբ հասարակութեան լումաներով, ապահովելու համար դպրոցներու մէջ Ֆրանսերէնի ուսուցումը հայերէնին զուգընթաց։

Ո՞ր քաջալերանքը, ո՞ր խրախոյսը, ո՞ր յոյսը պիտի չզայ հայ համայնքը, ուսուցիչները, աշակերտները, երբ իմանան թէ Ֆրանսայի Ազգային Նախարարը անձամբ կ՚այցելէ այսօր Սեւրի Մուրատեան Վարժարանին։

Անկարող եմ, Պարոն Նախարար, դտնելու հարկ եղած բառամթերքը՝ ձեզի արտայայտելու բոլոր Ազգի մը շնորհակալութիւնները, ժողովուրդի մը, որ, անտարակոյս, ամէնէն աւելի անկեղծ, ամէնէն աւելի նուիրուած ռահվիրան եղաւ Ֆրանսական մշակոյթին Արեւելքի մէջ, բայց ես ասիկա կը ձգեմ մեր սիրելի Նախագահին Ժան Տիւրանի, որ այսօրուընէ սկսեալ կը ստանձնէ մեր Վարժարանին Յանձնախումբին նախագահութիւնը։

Կը յիշէք անշուշտ, Պարոններ, այն տխուր պարագաները ուր անակնկալօրէն անյայտացուցին անցեալ Մայիս ամսուան ընտրութիւններու միջոց, մեր սիրելի նախագահը Հանրի Լորեն, Ժիրոնտի երեսփոխան, Թղթակից Ուսումնական Հաստատութեան։

Ձեմ կրնար մոռնալ այս յիշատակելի օրը, ոգեկոչել քաղցր յիշատակը մեր իմաստուն նախագահին, որ միշտ ալ բազուկն եղաւ ձեր Տեսուչին, Սեւրի Վարժարանի հաստատութենէն ի վեր։

Այսուհետեւ Պարոն Ժ. Տիւրան, Օտի ծերակուտական, բժիշկ, սիրով ստանձնեց այս պատուաբեր պաշտօնը, փոխանակելով մեր կորուսեալ առաջին նախագահին։

Ուրիշ պարագաներուն մէջ, գիտական եւ աշխարհագրական ուսումնասիրութիւններու շրջանիս, երբ կ՚աշխատէի Ժ. Տիւրանի վարչութեան տակ, նկատեցի իր ուժեղ կարողութիւնը, աշխատութիւնը, իր նուիրումը, եւ հիանալու իր մեծ սրտին Հայ Ազգին հանդէպ։ Այս ուրախութեամբ է որ նաեւ Մխիթարեան Միաբանութիւնը, իմ աջակիցը, Վարժարանի մատակարարը Պր. Թաղւորեան եւ ես, կ՚ողջունենք այս երջանիկ յաջողութիւնը։ Մխիթարեան Հայրերու ճեմարանի անունով, վարժապետներու եւ աշակերտներու անունով, կը ներկայացնեմ իմ յարգանքներս մեր նոր Նախագահին, Յանձնախումբին, Պր. Ժ. Տիւրանի։

Սիրելի հայրենակիցներ, կը յիշէք անտարակոյս, մեր վերջին հիւրասիրութեան, Վարժարանի Հովանաւորիչ Յանձնախումբի անդամներէն մէկը, Պր. Ժ. Կոտար նախարարը, հոս եկաւ ձեզի տեղեկացնելու առեւտրական դրասենեակի մը կամ հայ տնտեսական կեդրոնի մը մերձաւոր ստեղծումը։ Ուրախ եմ ձեզ աւետելու որ Պր. Կարմիէ, նախագահ Փարիզի Առեւտրական Դրասենեակի, ընդունած է անոր կնքահայրութիւնը, եւ նոյն իսկ տրամադրած է Փարիզի շքեղ պանդոկը Առեւտրական Դրասենեակին բացման նիստին օրը։ Մեր ծրագիրին իրագործումը անմիջական է։

Այս յաջողութիւնը կը պարտիմ Պր. Նախարար Ժ. Տիւրանի, իր վսեմափայլ դեսպան Պր. Գ. Փիքոյի, նախկին Ոստիկանապետ Սիւրիոյ եւ Կիլիկիոյ Ֆրանսական Հանրապետութեան, որուն ներկայութիւնը կ՚ողջունեմ. նոյնը կ՚ընեմ նաեւ Պր. Փրֆէֆէրին։

Այս հարցին նկատմամբ ձեր Տեսուչը հպարտ է ձեզի հաղորդելու թէ Պր. Պ. Պոնքուր նախագահը հաճեցաւ յատուկ ունկնդրութիւն մը տալ, ուր վստահացուց իր անփոփոխ փարումը եւ բարձր հովանաւորութիւնը։ Անտարակոյս կառավարութեան մը մէջ որուն նախագահը եւ հիմնադիրը վարժարանիս Պ. Ժորժ Լէյկն է ծովային նախարար – Տիկին Լէյկ որ ներկայ է հոս հաճի ընդունիլ մեր երախտագիտութիւնը –, մեր անուանի բարեկամներէն երկուքը, անուանի որպէս փաստաբաններ մարդկային մեծ դատերուն, որպէս պաշտպաններ Ֆրանսական մեծ յեղափոխութենէն ծագած սկզբունքներուն, կ՚ուզեմ ըսել Պր. Փ. Պոնքուր նախարարը եւ Պր. Ա. Տը Մոնծի, նախարար Ազգային Կրթութեան, անտարակոյս, այսպէս կազմուած կառավարութեան մը հետ, հայ դատին պաշտպանութիւնը անվարան է։

Ստուգիւ, Ազգային Կրթութեան Նախարարը, մեր հարցը չատոնց կը ճանչնայ. թող ներէ ինձ յիշեցնելու վայրկեան մը իմ սիրելի հայրենակիցներուն իր մանկութեան դրուագներէն մէկը։

Հայերուն խռովութիւններու եւ ջարդերու շրջանին Պր. Տը Մոնծի, դեռ ուսանող, ճամբու վրայ կը մասնակցէր ցոյցի մը Ժորէսի եւ Քիյլարի հետ։ Խուճապի